

بررسی رابطه بین هوش هیجانی جوانان و تمایل آنها نسبت به نمادهای

شهری*

Investigating the Relationship between Youth Emotional Intelligence and Their Tendency Towards Urban Symbols

نسیم نجفی ظریفی^۱، ساناز لیتکوهی^۲ نویسنده مسئول

تاریخ ارسال:	تاریخ بازنگری:	تاریخ پذیرش:	تاریخ انتشار آنلاین:
۱۳۹۶/۱۲/۲۰	۱۳۹۷/۰۸/۲۹	۱۳۹۷/۱۲/۱۰	۱۳۹۸/۰۳/۰۳

چکیده

نیاز انسان به نظم دادن و سازمان دهی زمان و مکان، او را به استفاده از نمادها سوق داده و تاریخ معماری بشر مملو از عناصر نمادینی است که مستقل یا در ارتباط با یک بنا یا مجموعه ای از بناها ظهور می کنند. المان های شهری نیز به عنوان عناصری که در آنها غالباً نقش مفهومی و نمادین قوی تر از عملکرد کالبدی است، به عنوان گونه اصلی عناصر نمادین در سکونتگاه های انسانی درک می شوند. این پژوهش به بررسی رابطه بین مولفه های هوش هیجانی استفاده کنندگان فضا و تمایل آنان به استفاده از عناصر نمادین معماری یا شهرسازی در جوانان پرداخته است. برای بررسی این موضوع دو پرسشنامه مورد استفاده قرار گرفت: در درجه اول پرسشنامه استاندارد هوش هیجانی (بار - آن) برای سنجش میزان هوش هیجانی پاسخ دهندگان بکار رفته و سپس با طراحی پرسشنامه ای دیگر ترجیحات فضایی آنان مورد سنجش قرار گرفت. داده های بدست آمده از هر دو پرسشنامه با استفاده از نرم افزار SPSS تجزیه و تحلیل گردید. در این پژوهش میزان تاثیرگذاری عناصر نمادین معماری به عنوان یکی از مولفه های کیفیت فضای شهری از منظر استفاده کننده ارزیابی گردید. براساس نتایج به دست آمده، میان مولفه های هوش هیجانی (شامل خودآگاهی هیجانی - خودابرازی - عزت نفس - استقلال) و همچنین میزان کل هوش هیجانی افراد و اقبال و تمایل آنان به استفاده از عناصر نمادین معماری رابطه مستقیم و معنی دار وجود دارد. بنابراین سنجش ویژگی های شخصیتی افراد به عنوان شاخصی در فرآیند بهبود کیفیت محیط براساس تمایلات و ترجیحات آنان، در طراحی فضای شهری حائز اهمیت بوده که بتواند عرصه های عمومی پاسخگو را برای شهروندان به وجود آورد.

واژه های کلیدی:

هوش هیجانی، نماد، نشانه، المان شهری، عناصر نمادین، جوانان.

۱. کارشناسی ارشد معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. na_zarif@rocketmail.com

۲. دانشیار، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. slitkouhi@pnu.ac.ir

* این مقاله برگرفته از پایان نامه نسیم نجفی ظریفی با عنوان «بازتعریف فضاهای گذران اوقات فراغت جوانان با رویکرد افزایش تعاملات اجتماعی» می باشد.

۱- مقدمه

هر یک از ویژگی‌های محیط، نیازهای مختلفی را تأمین می‌کنند و در نتیجه رفتار انسان را تحت تأثیر قرار می‌دهند. قابلیت‌های محیط ساخته شده، انتخاب‌های رفتاری و زیباشناختی فرد را بسته به چگونگی پیکره بندی محیط محدود می‌کند یا گسترش می‌دهد. هر محیط ساخته شده واجد مجموعه‌ای از قابلیت‌ها برای فعالیت‌های انسانی و تجارب زیباشناختی است.

کورت لوین معتقد بود که ارزش یک شی به وسیله نیازها و ارزش‌های مردم به شی داده می‌شود و بنابراین ارزش یک شی با تغییر نیاز دریافت کننده تغییر می‌کند. با وجود اینکه قابلیت‌های یک شی عوض نمی‌شود، سودمندی آن بانایزهای فردی تغییر می‌کند (لنگ، ۱۳۸۸: ۹۳).

محیط ساخته شده برای مردم معانی بالقوه نمادین زیادی دارد. تشخیص این معانی، خودآگاه و ناخودآگاه در احساسات مردم نسبت به محیط و نسبت به خودشان اثرگذار است. علاوه بر این، هویت یافتن با معانی نمادین محیط ساخته شده احساس تعلق مردم را به یک گروه اجتماعی یا یک مکان افزایش می‌دهد (لنگ، ۱۳۸۸: ۲۳۰).

مفاهیم ضمیر ناخودآگاه جمعی و فردیت یونگ برای تبیین این که چرا بعضی فرم‌ها برای ما معنی دار هستند به کار گرفته شده است. یونگ ادعا کرده است که ضمیر ناخودآگاه جمعی پیوند مردم را با گذشته برقرار می‌سازد (Jung, 1968). ضمیر ناخودآگاه از «مجموعه‌ای از انرژی‌های روانی» که همان صور نوعی است تشکیل شده است. یکی از بنیادترین صور نوعی که «مرکز درونی وجود، جان و یگانگی انسان را تشکیل می‌دهد خود است (لنگ، ۱۳۸۸: ۲۴۱).

مطالعه معماری جهان نشان می‌دهد که دسته اصلی المان‌های شهری از عناصری بدون عملکرد و بدنال بیان معانی و مفاهیم ضمنی و نمادین تشکیل شده است. این نوع المان از سوابقه دیرینه‌ای در معماری جهانی برخوردار هستند. تواتر و گستردگی این نوع المان در سطح جهان به اهمیت نمادها در نظم دهی به محیط زیست روانی انسان باز می‌گردد.

شهرها اصولاً به عنوان مراکز تشریفاتی و مفاهیم سمبلیک بوجود آمده‌اند. بدین ترتیب شهر خود بخود نمادی از جهان بوده و انسان به واسطه نمادها و حتی صرف مداخله در محیط، به فضا نظم می‌دهد. بر این اساس در شکل‌گیری شهرها مذهب به علت رابطه میان شهر و نمادهای مقدس نسبت به دیگر عوامل از اهمیت بیشتری

برخوردار است. به عبارت دیگر، عمل نظم دهی خود سمبلیک بوده و مذهب و مقدسات در تمامی فرهنگ‌های سنتی که شهرها و مراکز سکونت در آنجا آغاز شده نقش اساسی داشته است (Wheatley, 1971).

بنابراین محیط ساخته شده، دارای مجموعه‌ای از تغییرات و انطباق پذیری‌ها به دلیل پاسخ گویی بهتر محیط به مقاصد انسانی است. ترکیب محیط ساخته شده انگیزش‌های گوناگونی را برای استفاده کنندگان بالقوه تأمین می‌کند.

ترکیب‌ها بیانگر معانی تداعی کننده‌ای چون نشانه‌ها و نمادها هستند. بعضی از این قابلیت‌ها تنها برای اعضای یک فرهنگ خاص و بعضی دیگر برای همه مردم قابل درک اند.

سمبل

نماد و رمز و سمبول، هر سه، سویه‌ای یگانه دارند و هر سه واژه، درونه‌ای یکسان دارند و بنابر سلیقه و خواست روشنگران، این پدیده، گاه نماد، گاه سمبول و گاه رمز نام گرفته است (واحد دوست، ۱۳۸۱، ۱۱۵). شاید بتوان این گونه بیان کرد که گرچه این سه واژه، به لحاظ ظاهری با هم متفاوت‌اند اما در حقیقت و به لحاظ باطنی، دارای معانی یکسانی هستند.

سمبول به انگلیسی «symbol» نوشته می‌شود و در فرانسه «symbole» و به آلمانی «symbol» به ایتالیایی «symbol» است. در اصل یونانی از دو جزء syn=sym و ballein ساخته شده است. جزء اول این کلمه به معنی «با»، «هم» و «باهم» جزء دوم به معنی «انداختن»، «ریختن»، «گذاشتن»، «جفت کردن» است؛ پس کلمه «symbolle» «به معنی با هم انداختن، با هم ریختن، با هم گذاشتن، با هم جفت کردن است و نیز به معنی شرکت کردن، سهم دادن، مقایسه کردن است (فروم، ۱۳۵۵، ص ۲۱).

سیمبلن در زبان یونان باستان به معنای نشان، مظهر، نمود، و آیت به کار می‌رفته است (ناظرزاده کرمانی، ۱۳۶۸، ص ۳۴).

نماد

انسان برای انتقال افکار، عقاید و ذهنیات خود از گفتار یا نوشتار استفاده می‌کند. این زبان سرشار از نمادها و نشانه‌هایی است که به خودی خود معنایی ندارند، اما به دلیل کاربرد فراگیرشان دارای معنا هستند و یا اینکه انسان به ظن خود به آنها مفهومی بخشیده است. ولی هیچ کدام از این‌ها نماد نیستند، بلکه فقط تداعی کننده‌ی نشانه‌های اشیاء هستند (یونگ، ۱۳۵۲، ۱۶).

ابزاری است که به صورت لفظی یا تصویری جایگزین چیز دیگری می شود، حال آن که نماد حاصل فرآیند شناختی است که بسته به موضوع، علاوه بر استفاده ی ابزاری، واجد معنایی ضمنی نیز می شود. در واقع نشانه همان چیزی است که دیده می شود اما اگر با دیدن نشانه به مفاهیم دیگری پی برده و معانی دیگری به ذهن خطور کند، آنگاه نشانه به نماد تبدیل شده است.

بنابراین شهر از سوی ساکنانش تنها به وسیله ی سیمای کالبدی آن درک نمی شود، شهر در اغلب موارد به وسیله ی معنای نمادها و نشانه هایش درک می شود. این روح شهر است که در خاطره ی جمعی ساکنانش و حتی خاطره ی پرسه زنایی که از آن می گذرند، و به تماشایش می نشینند جای می گیرد (حبیب پور، ۱۳۹۱).

۳- منظر شهری

منظر شهری از موضوعات مهم در زمینه معماری شهری است. بسیاری از طرحهای توسعه شهری پس از اجرا با مشکلات اجتماعی، اقلیمی و دسترسی روبه رو شده اند. همچنین عوامل جدید زندگی اجتماعی را به زندگی خصوصی تبدیل کرده که در شهرسازی و طراحی شهری بر منظر شهری نیز تأثیرگذار هستند. به همین دلیل "جذابیت‌های منظر شهری می تواند در الگوی رفتار اجتماعی مؤثر واقع شود و پژوهش درباره نیاز بشر به داشتن اوقات فراغت و اینکه خدمات و فضای زیبا به چه میزان پاسخگوی این نیاز است، ضروری به نظر می رسد" (سیروس صبری، ۱۳۹۳: ۴۳).

"منظر شهری آن بخش از محیط یا فرم شهر است که بر روی کنش و واکنش شخص و نتایج اعمال وی مؤثر است. در منظر شهری است که بخشی از اطلاعات بالقوه محیط به کیفیتی مستقیماً محسوس (یا اطلاعات بالفعل) تبدیل می شود. بدین ترتیب منظر شهری جنبه عینی یا قابل ادراک محیط می باشد که به نوبه خود دارای فرم، عملکرد و معناست (پاکزاد، ۱۳۸۵: ۱۰۱).

به عقیده کوین لینچ شهر تنها در قالب کالبدی و نقشه شهر معنا نمی یابد، بلکه شهر به همراه زندگی ساکنان آن و دیدگاه آنان نسبت به شهرشان و تحرک و زندگی شهری معنا می یابد. به بیانی دیگر، فضا یا شهر فقط شامل عناصر کالبدی نیست، بلکه انسانها، فعالیتها و رفتارهایشان را نیز در بر میگیرد (پاکزاد، ۱۳۸۵: ۲۳).

افشین داورپناه با استناد به جمله ای از «رولان بارت» بیان می دارد که شهر را باید یک «متن» تصور کرد؛ متنی که مانند هر متن دیگر، همواره از در کنار هم قرار گرفتن

آن چه ما نماد می نامیم یک اصطلاح است؛ یک نام یا نمایه ای است که افزون بر معنای قراردادی و آشکار روزمره ی خود، دارای معانی متناقضی نیز هست. نماد شامل چیزی گنگ، ناشناخته یا پنهان از ما است. اما دست یابی به حقیقت نیاز به بحث دارد؛ بنابراین یک کلمه یا نمایه هنگامی نمادین می شود که چیزی بیش از مفهوم آشکار خود داشته باشد. این کلمه یا نمایه جنبه ی ناخودآگاه گسترده تری دارد که هرگز نه می تواند به گونه ای دقیق مشخص گردد و نه به طور کامل توضیح داده شود (یونگ، ۱۳۵۲: ۱۷).

نماد می تواند چندین معنا را در بر داشته باشد بنابراین، اولین و سطحی ترین تفسیر، کامل ترین تفسیر نیست. نماد آشکار کننده ی مفاهیم فرهنگی و تاریخی است و از طریق آن می توان افکار و فرهنگ و نگرش گذشتگان را دریافت کرد.

نشانه

نشانه یا علامت چیزی است که بر وجود یا حضور واقعیت، کیفیت یا حالت دیگری دلالت می کند. نشانه عنصری اساسی در ارتباطات است و نشانه های زبانی (حرفها، واژه ها و ...)، غیرزبانی (تصاویر، اشیا و ...) و هر چیز دیگری را که بتوان از آن معنایی استنباط کرد، در برمی گیرد.

در معماری نشانه بنایی است سمبلیک که استقرارش در جداره موجب توقف دید و جلب توجه می شود، همچنین این عنصر کالبدی در خاطره باقی می ماند و در شناخت محیط مؤثر است.

در سطح شهر نشانه ها عواملی برای تشخیص قسمت های مختلف آن هستند؛ به این صورت که ناظر به درون آن راه نمی یابد. نشانه ها نقاط عطف ذهنی در سیمای شهر می باشند که توسط ظاهر، عملکرد یا معنای یک پدیده در شهر به وجود آمده و به عنوان نقاط مبدأ در جهت یابی استفاده می شوند. معمولاً اشیایی که ظاهری مشخص دارند؛ مانند: ساختمان ها، علائم، فروشگاه ها و یا حتی موزه ها می توانند تولید نشانه کنند. تسلط، تضاد شکنی یا عملکردی و منحصر به فرد بودن و ... می توانند عنصری را به نشانه تبدیل کنند (حبیب پور، ۱۳۹۱).

۲- تفاوت های نماد و نشانه

از جمله مهم ترین این تفاوت ها می توان به تفاوت در وجه معنایی نشانه و نماد اشاره کرد. نشانه اغلب فاقد معنای ضمنی خاصی است، لیکن در طول زمان معنایی تاریخی می یابد؛ مانند برج ایفل و یا برج آزادی که در ابتدا نشانه بودند اما به مرور زمان جنبه ی نمادین نیز پیدا کردند. نشانه

خوانایی و ارتقا منظر مجموعه شده و در نقشه ذهنی افراد جایگاه خاصی برای کمک به جهت یابی و راه یابی در مجموعه دارا می باشد (مهندسین مشاور پارهاس، ۱۳۸۳: ۱).

۵- نمادهای شهری و جایگاه آنها در شکل گیری شهرها

منشا نمادهای شهری ناشناخته است. نماد یا سمبل به عنوان اصلی ترین محور زبانی انسان از گذشته های دور با او بوده است و همواره در هر زیست گاه یا موقعیتی رنگ و حال آن موقعیت یا زیست گاه را به خود می گرفته است. نمادها در شهر تبلور دیگری پیدا کردند و هر روز نیز بر اهمیت حضور آنها افزوده می شد. نمادها یا سمبل های شهری ناشی از نفوذ حاکمیت یا تبلور یکپارچه مردم بوده اند و گاهی صرفا یک قدرت یا حاکمیت مرکزی برای نمایش آن چه که هست بنایی را با کارکرد تندیس یا نماد شهری به پا می کند تا نشانه ای از عظمت و جلال و شکوه باشد. برج آزادی تهران (شهید سابق) از جمله بناهایی است که در تهران به صورت یک تندیس ساخته شده است و نگاه به آن به عنوان یک نماد شهری بوده است. هدف از برپا کردن این نماد صرفا به رخ کشیده شدن حاکمیت آن سالها بوده اما حاصل اثر بی نظیری است که هنوز در میدان آزادی تهران چشمان همگان را خیره می کند (فکوهی، ۱۳۸۸).

نمادگرایی شهری پدیده ای است در داخل شهر که در یک تجربه قراردادی روی آن معنا گذاری شده است. این معناگذاری یا بار معنایی می تواند به طرق مختلف صورت بگیرد. یعنی می تواند از دل یک قرارداد آزاد بیرون آید و ناخودآگاه مردم به تدریج در یک تجربه زیستی چیزی را به چیز دیگر نزدیک کنند و این در ذهن آنها جای بگیرد و یا این قرارداد می تواند حاصل یک قدرت باشد.

در مساله نمادشناسی شهری اولین نکته ای که داریم آن دینامیسم یا قابلیت انعطاف بالایی است که این نمادها دارند. نمادها در طول زمان تغییر می کنند و به یک شکل فهمیده نمی شوند. این صرفا یک «تصور» است که ما فکر کنیم لزوماً آن چه که از یک نماد پدیده شهری یک نوع معناگذاری می کنیم افراد دیگر هم به همین شکل معناگذاری می کنند. تفاوتی که در نگاه مردم وجود دارد باعث می شود که این سمبلیسم هم متفاوت شود. حتی شرایط سنی هم در شکل معناگذاری تاثیر می گذارد و هر فردی در هر دوره سنی به شکلی معناگذاری می کند (فکوهی، ۱۳۸۸).

آن گونه که نوربرت وینر زمانی گفته است، محیط اطراف انسان شامل «هزار و یک پیام است که به هر کس ممکن

نشانه ها و نمادها شکل می گیرد؛ نشانه ها و نمادهایی که گاه قاعده مند و براساس قراردادهایی اجتماعی و گاه نیز چندین قاعده مند، در کنار یکدیگر چینش شده اند. این چینش، چه براساس قواعدی مشخص و برنامه ریزی شده و چه تصادفی شکل گرفته باشد، متنی است که همواره در معرض «خوانده شدن» قرار دارد؛ از این رو، شهروندان همیشه در حال خوانش متونی هستند که خود به عنوان جزئی از آن و به عنوان کنشگری فعال در آن حضور دارند. آن ها رابطه خود با محیط و فضاهای عمومی و خصوصی پیرامونشان را براساس نوع و سطح برداشت و دریافتی که از این متون دارند، مدیریت و تنظیم می کنند و این، امری اجتناب ناپذیر است که شهروندان خواسته یا ناخواسته در آن حضور دارند. در چنین شرایطی، تصور زندگی اجتماعی بدون نمادها و نشانه ها، محال می نماید.

۴- مجسمه ها و المانهای شهری

"المانهای شهری" بخشی از "میلان شهری" دانسته میشوند که دارای ابعاد و ویژگیهای گوناگونی هستند و طبق تعریف "عناصر مصنوع سه بعدی مجرد و یا منضم با ساختمانها به گونه ای میباشند که به انتقال مفاهیمی از محیط به استفاده کنندگان از فضای شهری بپردازند" (بهرامی و کشاورزی، ۱۳۹۰).

نقش نشانهای المانهای شهری پیوند ناگسستنی آنها را با مجسمه های شهری سبب میشود. مجسمه شهری، حجمی سه بعدی و دارای فرم و بیانی هنرمندانه است که از جهات مختلف قابل نظاره میباشد. موضوع آن پیکره یک انسان، حیوان، گیاه یا شی است و جزئی از میلان شهری می باشد که خارج از فضای بسته قرار گرفته است. مهمترین وجه تمایز آنها با مجسمه های قرار گرفته در فضای بسته، تواتر، دیدار فزونتر و ترکیب ناظران متنوعتر است. ساخت مجسمه توسط هنرمند مجسمه ساز صورت می گیرد و در انتخاب مقیاس و مکان مناسب، سایر متخصصان (طراحان منظر و میلان شهری، برنامه ریزان و طراحان شهری) نقش دارند (صبوری و مرزبان، ۱۳۸۸: ۵۳).

نمادها و تندیسها معمولا بیانگر بازتاب هنری خاطرات، انسانها، حوادث، اعتقادات و... است. این عناصر شهری گاهی به عنوان یک سنبل فرهنگی- اجتماعی مطرح بوده است (محمدنژاد و همکاران، ۱۳۸۷: ۴۲).

عناصر بصری شامل مجموعه عناصری هستند که از زمینه های مختلف موضوعات سازمان بصری، معرف هویت و توانمندی های منظر یک حوزه مشخص می باشند و موجب

حساب می‌آیند، عموماً با سنت‌های مردم عجین هستند. به گونه‌ای که گاهی حتی یک درخت کهن (از جمله امام زاده صالح تهران) یادمانی برای بسیاری از مردم ساکن در آن محل است (حبیب پور، ۱۳۹۱).

۶- رابطه محیط و رفتار انسان

محیط شامل مجموعه‌ای قرارگاه رفتاریست که درون یکدیگر قرار گرفته و با هم فصول مشترکی دارند. این قرارگاه‌ها دارای دو عنصر اساسی اند، یک الگوی شاخص رفتار و یک محیط فیزیکی (Barker, 1968).

اگر الگوهای جاری رفتار در یک قرارگاه رفتاری در زمان‌های مختلف بروز نماید، یک مکان کالبدی می‌تواند جزئی از چند قرارگاه یا مکان رفتاری باشد.

یک قرارگاه رفتاری فرد را قادر می‌سازد که به رضایت‌مندی نایل شود (Barker, 1960)، که این رضایت‌مندی برای افراد مختلف متفاوت است.

کسل کننده بودن محیط‌ها، اغلب به دلیل کمبود الگوهای جاری رفتار (بنابراین کمبود قرارگاه‌های رفتاری) و همچنین ظاهر محیط‌های ساخته شده است. این کمبودها تنها با تغییر محیط ساخته شده جبران نمی‌شوند، بلکه باید تمایل لازم برای انجام فعالیت‌ها وجود داشته باشد. برای غنی ساختن فعالیت‌ها باید میزان تمایل مردم به رفتارهای خاص را شناخت (Alexander and Poyner, 1970).

مجموعه‌ای از قابلیت‌های محیط در یک موقعیت ویژه، محیط بالقوه‌ای را برای رفتار انسان در آن مکان ایجاد میکند. اما تمام این قابلیت‌ها توسط مردم ادراک نمی‌شوند.

فرآیندهای ادراک، شناخت و رفتار فضایی تحت تاثیر شایستگی‌های فردی و گروهی و ساختار محیط ساخته شده‌اند (Dubos, 1965). با توجه به تفاوت شایستگی‌های افراد، بعضی از شایستگی‌ها زیست شناختی و بعضی اجتماعی فرهنگی‌اند. این تفاوت‌ها چگونگی ادراک محیط را تحت تاثیر قرار می‌دهد. هر چه شایستگی فرد کمتر باشد فشار بیشتری به او وارد می‌شود (Klee et al, 1967). هر چه شایستگی فرد بیشتر باشد، آزادی عمل بیشتری دارد و محیط‌های اجتماعی و کالبدی، رفتار او را کمتر محدود می‌کنند.

اگر شایستگی‌های محیط از شایستگی‌های فرد کمتر باشد راحت و یکنواخت است (Lawton, 1977) و در نتیجه ممکن است توانایی‌های فرد تقلیل یابد. محیط باید برای تامین رفتارهای مطلوب برنامه ریزی شود، در غیر این صورت مردم رفتار خود را با محیط تطبیق می‌دهند که ممکن است با فشار زیست شناختی و روان شناختی همراه باشد.

است مربوط باشد» معانی نمادینی که مردم در محیط‌های طبیعی و ساخته شده دریافت می‌کنند و ارزشهایی که خودآگاه یا ناخودآگاه به آن معانی می‌دهند، به موجودیت فیزیولوژیکی، اجتماعی و روان شناختی آنها بستگی دارد (لنگ، ۱۳۸۸: ۲۴۱).

وقتی ما از نمادهای شهری صحبت می‌کنیم می‌توان این نمادها تقسیم کرد به نمادهایی که با فضا ارتباط دارند (فضای مادی)، مثل «برج آزادی» و نمادهای غیر مادی که می‌تواند صرفاً موقعیت‌هایی باشد که این موقعیت‌ها را نشود در چارچوب‌های مادی تعریف کرد. وقتی فردی در یک فضا قرار می‌گیرد ممکن است آن فضا خود به خود برای او دارای معنا نباشد بلکه احساس‌هایی که در آن فضا دارد به همراه خاطرات گذشته و خیلی چیزهای دیگر برای او فرآیند معناگذاری را انجام می‌دهد. در واقع شکل‌گیری نمادها فارغ از تصور قدرت‌ها و غیره در دست حرکت‌های اجتماعی خود انگیخته است هر چند بی‌نظم. اما یک مدیریت اجتماعی صحیح ناچار است که بر بارگذاری معنایی این فعالیت دخالت کند. البته پیروزی او زمانی رخ می‌دهد که خودش را با واقعیت اجتماعی منطبق کند (فکوهی، ۱۳۸۸).

بدون تردید جایگاه نمادها و نشانه‌های شهری در فضاها و مبلمان شهری از اهمیت خاص و ویژه‌ای برخوردار است. چرا که بسیاری از مسائل فرهنگی و آداب و رسوم و سنت‌های مردم از این گونه علائم سرچشمه می‌گیرند. نشانه‌هایی که بیانگر خاطرات، مبارزات و دلاوری‌های یک ملت است و تبلور عینی آن در یک سمبل و نماد شهری شکل گرفته است. فضاهای باز شهری، مبلمان شهری و حضور و استفاده‌ی ساکنان دارای رابطه‌ای مستقیم و وابسته به هم می‌باشند. زمانی که برای استفاده از اوقات فراغت و یا سپری کردن روزهای تعطیل به اجبار از فضاهای باز و پارک‌ها استفاده می‌شود، خواه ناخواه با مبلمان شهری و عناصر موجود در آن ارتباط تنگاتنگ برقرار می‌شود و این نشانه‌ها و سمبل‌های شهر هستند که خودنمایی کرده و با حضورشان خاطرات گذشته را بیان می‌کنند و یادآور تجربیات تلخ و شیرین گذشتگان می‌باشند. در طراحی شهرها، موقعیت سمبل‌ها و یادمان‌ها از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است و به تناسب فرهنگ، سنن و آداب و رسوم و با توجه به رابطه ساکنان و شهروندان در ارتباط با مبلمان شهری طراحی می‌شوند. لذا گذشته از دید بصری و زیبایی محیط و منظر، نمادهای شهری که گونه‌ای از مبلمان شهر محسوب می‌شوند و یادآور بسیاری از یادها و خاطرات گذشتگان به

تفاوت‌های شخصیتی می‌تواند معرف اهمیت معانی نمادین مختلف محیط برای افراد و گروه‌ها باشد.

هوش هیجانی

اصطلاح هوش هیجانی، برای اولین بار از سوی سالوی و مایر در سال ۱۹۹۰ به عنوان شکلی از هوش اجتماعی مطرح شد. ولی اصطلاح دقیق هوش هیجانی در سال ۱۹۹۵ توسط دانیل گلن مطرح شد و بحث‌های فراوانی را برانگیخت. پژوهشگران با ارزیابی مفاهیمی چون مهارت‌های اجتماعی، توانایی‌های بین فردی، رشد روانی و آگاهی فرد از هیجانات خود و توان کنترل هیجانات، هوش هیجانی را تعیین و توصیف می‌کنند.

مایر و سالوی هوش هیجانی را شامل توانایی دریافت دقیق احساسات و هیجانات، ارزیابی و بیان هیجانات، توانایی کسب احساساتی که تفکر را تسهیل می‌کند، توانایی شناخت هیجانات و تنظیم آنها به منظور رشد عقلانی تعریف کرده‌اند.

به نظر گلن هوش هیجانی هم شامل عناصر درونی است و هم بیرونی. عناصر درونی شامل میزان خودآگاهی، خواننده، احساس استقلال و ظرفیت خود شکوفایی و قاطعیت می‌باشد. عناصر بیرونی شامل روابط بین فردی، سهولت در همدلی و احساس مسئولیت می‌شود. همچنین هوش هیجانی شامل ظرفیت فرد برای قبول واقعیات، انعطاف‌پذیری، توانایی حل مشکلات هیجانی، توانایی حل و مقابله با استرس و تکانه‌ها می‌شود. گلن هوش هیجانی را از IQ جدا کرده و به نظر او هوش هیجانی شیوه استفاده بهتر از IQ را از طریق خود کنترلی، اشتیاق و پشتکار و خودآنگیزی شکل می‌دهد. گلن می‌گوید: هوش هیجانی یعنی توانایی مهار تمایلات عاطفی و هیجانی خود، درک خصوصی‌ترین احساسات دیگران، رفتار آرام و سنجیده در روابط انسانی و خلاصه همانطور که ارسطو گفته است: مهارت نادر به موقع عصبانی شدن در حد و اندازه معقول، در زمان مناسب و با دلیل موجه. به عبارت دیگر کسی که از هوش هیجانی بالا برخوردار است می‌تواند به خوبی احساسات خود را مهار کرده و آنها را به شکل مناسب بیان کند. چنین فردی به دلیل داشتن احساس همدلی بالا و کنترل مناسب بر هیجانات خود در روابط بین فردی موفق‌تر است و در نتیجه از امکانات و موقعیتهای بهتری در زندگی برخوردار می‌شود (الیه خوشنویس، ۱۳۸۷).

۷- ابعاد عاملی مفهوم هوش هیجانی از دیدگاه بار - آن

بار- آن هوش هیجانی را عامل مهمی در شکوفایی توانایی‌های افراد برای کسب موفقیت در زندگی تلقی می‌کند و آن را با سلامت روانی مرتبط می‌داند. هوش هیجانی به

بنابراین نقش محیط ساخته و معماری نقشی تطبیق‌دهنده است نه جبری. رفتار ذهنی و فضایی انسان وابسته به مقاصد و عادت‌ها و قابلیت‌های محیط کالبدی و اجتماعی است.

با توجه به اینکه انگیزش‌ها نقطه عطف توجه فرد را در یک زمان خاص نشان می‌دهند باید بهتر شناخته شوند.

پاسخ‌های مردم به یک مکان، پاسخی به ساختار یک قرارگاه یا مکان رفتاری است. مردم لذت را از محیطی کسب می‌کنند که ساختار آن الگوهای جاری رفتار و آسایش فیزیولوژیک مورد نیاز آن را به خوبی تأمین کند. برای دست یافتن به این مقصد، ساختار محیط باید با نیازهای اندام‌واره‌ای، شخصیتی، اجتماعی و فرهنگی مردم، در محیط جغرافیایی خاص منطبق شود.

با فرض اینکه محیطی الگوهای جاری رفتار را به خوبی تأمین کند، آن محیط در صورتی از نظر زیباشناختی لذت‌بخش است که تجربیات حسی لذت بخشی را فراهم آورد، ساختار ادراکی دلپذیری داشته باشد و نمادهای لذت بخشی را تداعی کند.

زیبایی شناسی نمادین با معانی تداعی کننده و لذت بخش محیط و با لذتی که از پیشینه ذهنی مردم و یا ذهنیتی که از پیکره بندی و ویژگی‌های محیط ساخته شده ایجاد می‌شود سروکار دارد.

راپاپورت معتقد است که برخلاف طراحان حرفه ای که به زیبایی شناسی فرمی توجه بیشتری دارند، مردم محیط را بخاطر نمادها و قابلیت تامین فعالیت‌ها تحسین می‌کنند.

بعضی از معانی نمادین به استفاده‌های ابزاری بالقوه محیط ربط دارند و معانی دیگر به کیفیت‌های عاطفی که یک مشاهده گر یا استفاده کننده از محیط دریافت می‌کند.

یک نماد نتیجه فرایندی شناختی است که به تبع آن موضوع ورای استفاده ابزاری معنایی ضمنی پیدا می‌کند. این معانی از داده‌های ذهنی مشاهده گره موضوع گرفته می‌شوند (Kepes, 1966). این داده‌ها ممکن است از یک تداعی روان شناختی، یک عرف اجتماعی، یا حتی از یک حادثه نتیجه شوند (Burchard and Brown, 1966).

بنابراین همان اندازه که گونه‌های روان شناختی انسان تنوع دارد، از زیبایی هم مفاهیم مختلفی وجود دارد. گاهی اوقات مردم با نگرش‌های روان شناختی مختلف مفاهیم زیبایی شناسی متفاوتی دارند و احتمال دارد که به محیط نیز از راه‌های مختلف و برای مقاصد مختلف توجه کنند. احتمال دارد که بین قابلیت روان شناختی و نگرش به محیط رابطه وجود داشته باشد.

- وسيله بار - آن به این صورت تعریف شده است: "یک دسته از مهارت ها، استعدادها و توانائی‌های غیرشناختی که توانایی موفقیت فرد را در مقابله با فشارها و اقتضاهای محیطی افزایش می‌دهد". بنابراین هوش هیجانی یکی از عوامل مهم در تعیین موفقیت فرد در زندگی است و مستقیماً بهداشت روانی فرد را تحت تاثیر قرار می‌دهد. هوش هیجانی با سایر تعیین کننده‌های مهم (توانایی موفقیت فرد در مقابله با اقتضاهای محیطی) از قبیل آمادگی‌های زیست - پزشکی، استعداد هوش شناختی و واقعیت‌ها و محدودیت‌های محیطی در تعامل است، مدل بار- آن از هوش هیجانی چند عاملی است و مربوط به استعدادهایی برای عملکرد است تا خود عملکرد (یعنی استعداد موفقیت با خود موفقیت). این مدل همچنین فرآیندمدار است تا نتیجه مدار. ماهیت جامع این مدل مفهومی براساس گروهی از مولفه‌های عاملی (مهارت‌های هوش هیجانی) و روشی که آنها تعریف می‌شوند، قرار دارد. هوش هیجانی و مهارت‌های هیجانی طی زمان رشد میکنند، طی زندگی تغییر می‌کنند و می‌توان با آموزش و برنامه‌های اصلاحی مانند تکنیک‌های درمانی آن را بهبود بخشید. بار- آن برای نخستین بار در سال ۱۹۸۰ موضوع هوش بهره هیجانی (EQ) را مطرح کرد و در همان سال شروع به تهیه و تدوین پرسشنامه هوش هیجانی (EQI) کرد. او در سال ۱۹۹۷ موفق به تهیه پرسشنامه ای برای سنجش هوش هیجانی شد که بر اساس گزارش کمی خود آزمودنی پاسخ داده می‌شود و اطلاعات آن براساس ۵ عامل مرکب شامل مقیاس‌های درون فردی، برون فردی، قابلیت انطباق (سازگاری)، کنترل استرس و خلق عمومی و نیز ۱۵ خرده مقیاس: خودآگاهی هیجانی، خود ابرازی (قاطعیت)، حرمت نفس، خودشکوفایی، استقلال، همدلی، روابط بین فردی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، حل مسئله، واقعیت‌سنجی، انعطاف‌پذیری، تحمل فشارروانی، کنترل استرس، خوش‌بینی و خرسندی جمع آوری می‌شود. همانطور که ملاحظه می‌شود بسیاری از عوامل هوش هیجانی ارتباط نزدیکی با ویژگی‌های شخصیتی دارند.
- ۸- مولفه‌های هوش هیجانی**
- بنا به تعریف "بار- آن" هوش هیجانی در ۵ حیطه دارای ۱۵ مولفه است:
۱. حیطه درون فردی؛ شامل ۵ مولفه خودآگاهی هیجانی، خود ابرازی (قاطعیت)، حرمت نفس، استقلال و خودشکوفایی.
  ۲. حیطه برون فردی؛ شامل ۳ مولفه همدلی، روابط میان فردی و مسئولیت‌پذیری.
  ۳. حیطه سازگاری؛ شامل ۳ مولفه حل مساله، واقعیت‌سنجی و انعطاف‌پذیری.
  ۴. حیطه کنترل استرس؛ شامل ۲ مولفه تحمل فشار و کنترل تکانه.
  ۵. حیطه خلق کلی؛ شامل ۲ مولفه خرسندی و خوش‌بینی. مقیاس‌های آزمون عبارتند از:
    - خود آگاهی هیجانی^۱: توانایی آگاه بودن و فهم احساس خود.
    - خود ابرازی^۲: توانایی ابراز احساسات، باورها و افکار صریح و دفاع از مهارت‌های سازنده و بر حق خود.
    - عزت نفس^۳: توانایی آگاه بودن از ادراک خود، پذیرش خود و احترام به خود.
    - خودشکوفایی^۴: توانایی درک ظرفیت‌های بالقوه و انجام چیزی که می‌توان انجام داد، تلاش برای انجام دادن و لذت بردن.
    - استقلال^۵: توانایی هدایت افکار و اعمال خود و آزاد بودن از تمایلات اجتماعی.
    - همدلی^۶: توانایی آگاه بودن و درک احساسات دیگران و ارزش دادن به آن.
    - مسئولیت‌پذیری اجتماعی^۷: توانایی بروز خود به عنوان یک عضو دارای حس همکاری، موثر و سازنده در گروه.
    - روابط بین فردی^۸: توانایی ایجاد و حفظ روابط رضایت‌بخش متقابل که به وسیله نزدیکی عاطفی، صمیمیت، محبت کردن و محبت گرفتن توصیه می‌شود.
    - واقع‌گرایی^۹: توانایی سنجش و هماهنگی، بین چیزی که به طور هیجانی تجربه شده و چیزی که بطور واقعی وجود دارد.
    - انعطاف‌پذیری^{۱۰}: توانایی سازگار بودن افکار و رفتار با تغییرات محیط و موقعیت‌ها.
    - حل مساله^{۱۱}: توانایی تشخیص و تعریف مشکلات، به همان خوبی خلق کردن و تحقق بخشیدن راه‌حل‌های موثر و بالقوه.
    - تحمل فشار روانی^{۱۲}: توانایی مقاومت کردن در برابر رویدادها، موقعیت‌های فشار آوردن هیجانات قوی، بدون جا دادن و یا رویارویی فعال و مثبت با فشار.
    - کنترل تکانش^{۱۳}: توانایی مقاومت در برابر یک تکانش، سابق یا فعالیت‌های آزمایشی و یا کاهش آنها، بدون جا زدن و یا رویارویی فعال و مثبت با فشار.

نمونه گیری به صورت "نمونه گیری تصادفی" می باشد. داده های مورد نیاز از طریق دو پرسشنامه گردآوری شدند. در اندازه گیری هوش هیجانی از پرسشنامه استاندارد "هوش هیجانی بار-آن" استفاده شده است و برای سنجش ترجیحات محیطی و سایر محورهای مورد نیاز از تنظیم پرسشنامه با کمک مطالعات صورت گرفته و نظر متخصصان استفاده شده است. برای سنجش اعتبار پرسشنامه ها و اندازه گیری پایایی آنها از آلفای کرونباخ بهره گرفته شده است که میزان آلفای کرونباخ پرسشنامه هوش هیجانی ۰/۹۱ و پرسشنامه تنظیم شده براساس ترجیحات محیطی ۰/۸۷ می باشد. سپس داده های جمع آوری شده به صورت کمی با استفاده از نرم افزار SPSS تجزیه و تحلیل گردید.

۱۰- یافته های استنباطی

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل اطلاعات جامعه آماری که یافتن رابطه همبستگی بین عناصر نمادین و مولفه های هوش هیجانی می باشد، به صورت جدولی که در ادامه ارائه گردیده است، قابل بررسی می باشد.

- خوش بینی^{۱۴}: توانایی زیرکانه نگاه کردن به زندگی و تقویت نگرشهای مثبت، حتی در صورت بروز بدبختی و احساسات منفی.
- شادمانی^{۱۵}: توانایی احساس خوشبختی کردن با زندگی خود، لذت بردن از خود و دیگران، داشتن احساسات مثبت، صریح، مفرح و شوخ

۹- روش و رویه تحقیق

روش تحقیق در این پژوهش از نوع «همبستگی و تحلیلی» است. در جمع آوری اطلاعات از منابع کتابخانه ای و نیز داده های میدانی استفاده شده است. منابع کتابخانه ای، نظرسنجی از صاحبان فن و استفاده کنندگان جهت دریافت نیازهای معماری و سنجش افکار عمومی در این خصوص، بررسی نمونه های موجود مشابه و تجزیه و تحلیل آن ها، منابع مکتوب و استفاده از شبکه جهانی اطلاع رسانی از روشهای گردآوری اطلاعات می باشد. جامعه آماری در تحقیق حاضر، جوانان شهر تهران میباشند^{۱۶} که با توجه به موضوع تحقیق پاسخگویان ما را جوانان ۱۸-۳۵ ساله تشکیل می دهند. روش

Table 1: Statistical findings

Scales whit no relationship	Scales tha have a meaningful and direct relationship
Self- actual ration (SA)	Emotional self- Awareness (ES) Assertiveness(AS) Self Regard (SR) Independence(In) Total EQ
	Using urban symbols

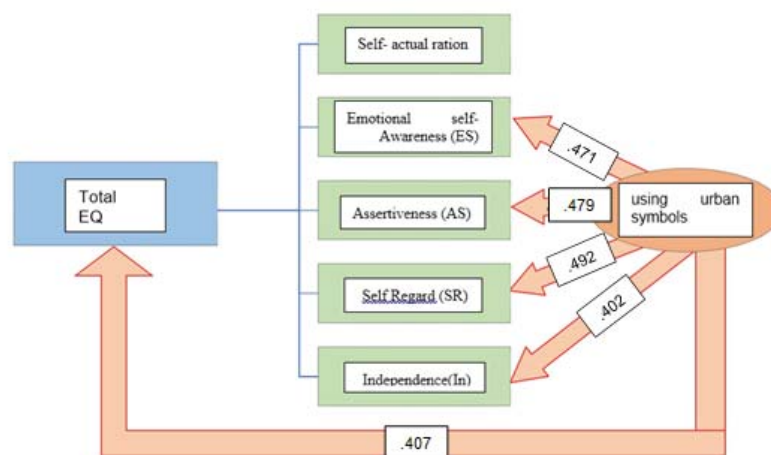

Fig. 1 The relationship between using urban symbols and EQ

مکان نیز می باشند. هویت مکان به عنوان یکی از راه های ارتباط بین انسان و مکان از طریق فرهنگ، سابقه تاریخی، خاطرات جمعی، نوع و ماهیت فناوری ساخت، عملکردها، نشانه ها، فرمها و نمادهای شهری و ویژگی های بصری و

- استفاده از عناصر نمادین

بخش مهمی از ادراک زیبایی یعنی ادراک معنا، نشانه ها و نمادها، علاوه بر آنکه در ترجیحات زیبایی شناسی واجد اهمیت خاص اند، مشخص کننده خصوصیات ارتباط مردم با

به دست آمده به صورت نمودار در ادامه ارائه گردیده است. همان طور که مشاهده می‌گردد، ۵۳٫۳ درصد از کل پاسخگویان گزینه زیاد را انتخاب کرده‌اند که این درصد بیشترین میزان را به خوداختصاص داده است.

کالبدی ادراک می‌گردد بنابراین به لحاظ نظری با جنبه‌های زیبایی یک مکان ارتباط می‌یابد. در مقاله حاضر ما به دنبال سنجش رابطه همبستگی عناصر نمادین و مولفه‌های هوش هیجانی می‌باشیم که نتایج

Table 2: frequency of responses about using urban symbols

Cumulative percentage	Valid percentage	Percentage	Frequency	
6.7	6.7	6.7	2	disagree
43.3	36.7	36.7	11	Neither agree nor disagree
96.7	53.3	53.3	16	agree
100.0	3.3	3.3	1	Strongly agree
	100.0	100.0	30	total

Table 5: The amount of correlation between assertiveness (AS) and the use of urban symbols

Standard error of estimation	R Square modified	R Square	R	model
.65619	.202	.230	.479 ^a	1 -

Table 6: Variance analysis of the correlation between assertiveness (AS) and the use of urban symbols

P-value	F	Mean of squares	Degree of freedom	Sum of squares	Model
.007 ^a	8.343	3.593	1	3.593	Regression
		.431	28	12.057	Residual 1
			29	15.649	Total

رابطه بین عزت نفس و استفاده از عناصر نمادین^{۱۹} با توجه به جداول ۵ و ۶ مقدار همبستگی بین مقیاس عزت نفس و استفاده از عناصر نمادین ۰/۴۹۲ می‌باشد و آنالیز واریانس نشان می‌دهد که بین این دو رابطه مستقیم و معنی دار وجود دارد. بدین معنا که با افزایش عزت نفس، استفاده از عناصر نمادین افزایش می‌یابد. یعنی افراد با افزایش توانایی آگاه بودن از ادراک خود، پذیرش خود و احترام به خود، باعث افزایش استفاده از عناصر نمادین می‌شوند.

Table 7: The amount of correlation between self regard (SR) and the use of urban symbols

Standard error of estimation	R Square modified	R Square	R	model
.61638	.215	.242	.492 ^a	1 -

Table 8: Variance analysis of the correlation between self regard (SR) and the use of urban symbols

P-value	F	Mean of squares	Degree of freedom	Sum of squares	Model
.006 ^a	8.920	3.389	1	3.389	Regression
		.380	28	10.638	Residual 1
			29	14.027	Total

رابطه بین خودآگاهی هیجانی و استفاده از عناصر نمادین^{۱۷} با توجه به جداول ۱ و ۲ مقدار همبستگی بین مقیاس خودآگاهی هیجانی و استفاده از عناصر نمادین ۰/۴۷۱ می‌باشد و آنالیز واریانس نشان می‌دهد که بین این دو رابطه مستقیم و معنی دار وجود دارد. بدین معنا که با افزایش خودآگاهی هیجانی، استفاده از عناصر نمادین افزایش می‌یابد. یعنی افراد با افزایش توانایی آگاه بودن و فهم احساس خود، باعث افزایش استفاده از عناصر نمادین می‌شوند.

Table 3: The amount of correlation between Emotional self-Awareness (ES) and the use of urban symbols

Standard error of estimation	R Square modified	R Square	R	model
.50702	.194	.222	.471 ^a	1 -

Table 4: Variance analysis of the correlation between emotional self-awareness (ES) and the use of urban symbols

P-value	F	Mean of squares	Degree of freedom	Sum of squares	Model
.009 ^a	7.979	2.051	1	2.051	Regression
		.257	28	7.198	Residual 1
			29	9.249	Total

رابطه بین خودابرازی و استفاده از عناصر نمادین^{۱۸} با توجه به جداول ۳ و ۴ مقدار همبستگی بین مقیاس خودابرازی و استفاده از عناصر نمادین ۰/۴۷۹ می‌باشد و آنالیز واریانس نشان می‌دهد که بین این دو رابطه مستقیم و معنی دار وجود دارد. بدین معنا که با افزایش خودابرازی، استفاده از عناصر نمادین افزایش می‌یابد. یعنی افراد با افزایش توانایی احساسات، باورها و افکار صریح و دفاع از مهارت‌های سازنده و بر حق خود، باعث افزایش استفاده از عناصر نمادین می‌شوند.

۱۱- نتیجه گیری

نقش شهر در زندگی ساکنانش صرفاً حل کردن مسایل و نیازهای زندگی مادی آنان نبوده و توجه به مسایل زیبا شناسانه و نیز تامین نیازهای اجتماعی و روانی ساکنان نیز بخش قابل ملاحظه‌ای از مجموعه کارکردهای شهری را تشکیل می‌دهد. از آنجایی که طیف گسترده‌ای از شهروندان با رویکردهای ذهنی و بینش‌های گوناگون از فضای عمومی استفاده می‌نمایند، لذا برای تامین شرایط حضور رضایتمندانه‌ی افراد در فضاهای شهری که از اهداف طراحی محیط‌های عمومی نیز محسوب می‌شود، می‌بایست به مسائل روانشناختی تأثیرگذار بر کیفیت محیط شهری و درک شرایط روانی و ذهنی کلیه افراد جامعه توجه کرد.

قابلیت عناصر نمادین معماری، عملکردی از تجربه اجتماعی مردم و مبتنی بر شرایط فرد در فرهنگی خاص می‌باشد و فرآیند ادراک و رفتار فضایی تحت تاثیر شایستگی‌های فردی و گروهی است.

از طرفی هوش هیجانی نقطه تلاقی توانمندی‌ها و مهارت‌های فرد و نیز راه‌های کنار آمدن او با فشارهای زندگی بوده و برخوردار از میزان بالاتر هوش هیجانی، قابلیت بالاتر و موثرتری را برای کارکرد ظرفیتهای شناختی، انگیزشی و شخصیتی در افراد بوجود می‌آورد.

پژوهش حاضر با بررسی رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی استفاده کنندگان فضا و ترجیحات آنان در خصوص استفاده از عناصر نمادین معماری، به این نتیجه رسیده است که میان مولفه‌های تشکیل دهنده هوش هیجانی شامل خودآگاهی هیجانی، خودابرازی، عزت نفس و استقلال و همچنین میزان کل هوش هیجانی پاسخ دهندگان و تمایل آنان به وجود عناصر نمادین در معماری و شهرسازی رابطه مستقیم و معنی دار وجود دارد. با توجه به تحقیقات روانشناسی انجام شده در خصوص هوش هیجانی و راهکارهای افزایش و ارتقای آن می‌توان امیدوار بود که معماری نمادگرایانه با افزایش سطح خودآگاهی هیجانی استفاده کنندگان و ایجاد چالش در برداشتهای زیبایی شناسانه آنان، زمینه ارتقای سطح هوش هیجانی استفاده کنندگان از فضاهای معماری و شهرسازی را فراهم آورده، سطح تعاملات اجتماعی در فضاهای شهری وغنی ساختن فعالیت‌ها را ارتقا بخشد. در غیر این صورت مردم رفتار خود را با محیط تطبیق داده که ممکن است با فشار زیست شناختی و روان شناختی همراه باشد.

- رابطه بین استقلال و استفاده از عناصر نمادین ۲۰

با توجه به جداول ۷ و ۸ مقدار همبستگی بین مقیاس استقلال و استفاده از عناصر نمادین ۰/۴۰۲ می‌باشد و آنالیز واریانس نشان می‌دهد که بین این دو رابطه مستقیم و معنی دار وجود دارد. بدین معنا که با افزایش استقلال، استفاده از عناصر نمادین افزایش می‌یابد. یعنی افراد با افزایش توانایی هدایت افکار و اعمال خود و آزاد بودن از تمایلات اجتماعی، باعث افزایش استفاده از عناصر نمادین می‌شوند.

Table 9: The amount of correlation between independence (In) and the use of urban symbols

Standard error of estimation	R Square modified	R Square	R model
.41744	.131	.161	.402 ^a

Table 10: Variance analysis of the correlation between independence (In) and the use of urban symbols

P-value	F	Mean of squares	Degree of freedom	Sum of squares	Model
.028 ^a	5.386	.939	1	.939	Regression
		.174	28	4.879	Residual
			29	5.818	Total

- رابطه بین میزان هوش هیجانی (EQ) و استفاده از عناصر نمادین ۲۱

با توجه به جداول ۹ و ۱۰ مقدار همبستگی بین هوش هیجانی (EQ) و استفاده از عناصر نمادین ۰/۴۰۷ می‌باشد و آنالیز واریانس نشان می‌دهد که بین این دو رابطه مستقیم و معنی دار وجود دارد. بدین معنا که با افزایش هوش هیجانی (EQ)، استفاده از عناصر نمادین افزایش می‌یابد.

Table 11: The amount of correlation between total EQ and the use of urban symbols

Standard error of estimation	R Square modified	R Square	R model
.27983	.136	.166	.407 ^a

Table 12: Variance analysis of the correlation between total EQ and the use of urban symbols

P-value	F	Mean of squares	Degree of freedom	Sum of squares	Model
.025 ^a	5.568	.436	1	.436	Regression
		.078	28	2.193	Residual
			29	2.629	Total

پی‌نوشت

1. Emotional self- Awareness (ES)
2. Assertiveness (AS)
3. Self Regard (SR)
4. Self- actualration (SA)
5. Inpedence (In)
6. Empathy (EM)
7. Social – Resransibility (RE)
8. Interpetsonal Relation ship (IR)
9. Reality Teshiny (RT)
10. Flexibility (FL)
11. Problem solviny (PS)
12. Stress Tolererance (ST)
13. Impulse Control (IC)
14. Optimism (OP)
15. Happiness (HA)

۱۶. این پژوهش به بررسی رابطه بین مولفه‌های هوش هیجانی استفاده‌کنندگان فضا و تمایل آنان به استفاده از عناصر نمادین معماری یا شهرسازی در جوانان شهرتهران پرداخته است. روش نمونه‌گیری به صورت "نمونه‌گیری تصادفی" می‌باشد. برای بررسی این موضوع دو پرسشنامه مورد استفاده قرار گرفت: در اندازه‌گیری هوش هیجانی از پرسشنامه استاندارد "هوش هیجانی بارآن" استفاده شده است و سپس با طراحی پرسشنامه‌ای دیگر ترجیحات فضایی پاسخ‌دهندگان مورد سنجش قرار گرفت.

۱۷. جداول ۲ و ۱ نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل اطلاعات جامعه آماری که یافتن رابطه همبستگی بین عناصر نمادین و مولفه هوش هیجانی خودآگاهی هیجانی [Emotional self- Awareness(ES)] می‌باشد که بین این دو رابطه مستقیم و معنی دار وجود دارد.

۱۸. جداول ۳ و ۴ نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل اطلاعات جامعه آماری که یافتن رابطه همبستگی بین عناصر نمادین و مولفه هوش هیجانی خودابرازی [Assertiveness (AS)] می‌باشد که بین این دو رابطه مستقیم و معنی دار وجود دارد.

۱۹. جداول ۵ و ۶ نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل اطلاعات جامعه آماری که یافتن رابطه همبستگی بین عناصر نمادین و مولفه هوش هیجانی عزت نفس [Self Regard (SR)] می‌باشد که بین این دو رابطه مستقیم و معنی دار وجود دارد.

۲۰. جداول ۷ و ۸ نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل اطلاعات جامعه آماری که یافتن رابطه همبستگی بین عناصر نمادین و مولفه هوش هیجانی استقلال [Independence (In)] می‌باشد که بین این دو رابطه مستقیم و معنی دار وجود دارد.

۲۱. جداول ۹ و ۱۰ نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل اطلاعات جامعه آماری که یافتن رابطه همبستگی بین عناصر نمادین و هوش هیجانی (EQ) میباشد که بین این دو رابطه مستقیم و معنی دار وجود دارد.

فهرست منابع

- افشین داورپناه (۱۳۹۱). درآمدی برمدیریت و کاربرد نمادها و نشانه‌ها در فضای شهری، انتشارات سازمان زیباسازی شهر تهران.
- امیری نیا، محمود (۱۳۹۴). رابطه بین پرسشنامه هوش هیجانی بار-آن و مکانیسم‌های دفاع روانی، مرکز آموزش بانک ملت و بانک پارسیان.
- بهرامی، سیروان؛ کشاورزی، شاهو (۱۳۹۰). پژوهشی بر نقش و جایگاه عناصر یادمانی در میدانهای شهری. همایش ملی سازه، راه و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد چالوس.
- پاکزاد، جهان‌شاه (۱۳۸۵). "سیمای شهر آنچه کوبین لینچ از آن میفهمید" نشریه آبادی، شماره ۵۳.
- پاکزاد، جهان‌شاه (۱۳۸۵). "مبانی نظری و فرآیند طراحی شهری"، وزارت مسکن و شهرسازی، چاپ اول.
- حبیب پور، علی (۱۳۸۵). نخستین همایش بین‌المللی «شهر برتر، طرح برتر»، سازمان عمران شهرداری همدان.
- خوشنویس، الهه، هوش هیجانی، روزنامه آفرینش یکشنبه ۲۹ دی ۱۳۸۷ خبرگزاری ایسنا (www.isna.ir)
- ساعتچی، محمود؛ کامکاری، کامبیز؛ عسکریان مهناز (۱۳۸۹). آزمونهای روان‌شناختی، نشر ویرایش.
- سیروس صبری، رضا (۱۳۹۳). طراحی منظر شهری، تهران، هنر معماری قرن.
- صبوری، مریم؛ مرزبان، مانی (۱۳۸۸). نقش مجسمه‌های شهری در هویت بخشیدن به شهرها (مطالعه موردی شهر فومن). فصلنامه فن و هنر، شماره ۵۹، صص. ۵۸-۵۳.
- فتحی آشتیانی، علی (۱۳۸۸). آزمون‌های روان‌شناختی - ارزشیابی شخصیت و سلامت روان، انتشارات بعثت.
- فروم، اریک (۱۳۵۵). زبان از یاد رفته، امانت، ابراهیم، چاپ دوم.
- فکوهی، ناصر (۱۳۸۸). نگاهی به نمادهای شهری و جایگاه آنها در شهرنشینی (<http://anthropology.ir/node/470>).
- لنگ، جان (۱۳۸۸). آفرینش نظریه معماری، ترجمه: علیرضا عینی، انتشارات دانشگاه تهران، تهران.
- محمدنژاد، مریم؛ بهزادفر، مصطفی؛ شاهی، جواد (۱۳۸۷). مکانیابی مبلمان شهری با استفاده از GIS. دومه شهرنگار، شماره ۵۰، صص. ۴۸-۴۰.
- مهندسین مشاور پارهاس و همکاران (گروه مشاوران همکار) (۱۳۸۳). چارچوب طراحی شهری اراضی عباس آباد، شرکت نوسازی عباس آباد.
- ناظرزاده کرمانی، فرهاد (۱۳۶۸). نمادگرایی در ادبیات نمایشی، انتشارات برگ، چاپ دوم، تهران.

- واحد دوست، مهوش (۱۳۸۱). رویکردهای علمی به اسطوره شناسی، سروش، تهران.
- یونگ، کارل، گوستاو (۱۳۵۲). انسان و سمبول هایش، صارمی، طالب، امیرکبیر، تهران.
- Alexander C, Poyner B (1970). The atoms of environmental structure, *Emerging Methods in Environmental Design and Planning*, Gary T. Moore ed., The MIT Press, pp. 308-321.
- Article (2016). Retrieved from: ReuvenBarOn.org Website provides information on the Bar-On model of emotional-social intelligence (EI) and closely-associated concepts, at September 2016; 09:25 AM.
- Barker Roger (1968). *Ecological psychology: concepts and methods for studying the environment of human behavior*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Burchard JE, Bush Brown A (1966). *The Architecture of America, A Social and Cultural History*, Boston; little, Brown.
- Dubos R (1965). *Man Adapting*, New Haven: Yale University Press.
- Ego Defensive Styles as Emotional Intelligence (Bar-On EQ i) and the Effects of Demographic Characteristics on Defensive Styles Among Bank Employees (2015). Amirinia et al, *Int. J. Rev. Life. Sci.*, Vol. 5, No. 3, pp. 829-836, ISSN 2231-2935, Research Article.
- Jacobs J (1965). *The Death and Life of Great American Cities*. Harmondsworth: Penguin
- Kepes G (1966). *Sign, Image, Symbol*, New York: George Braziller.
- Klee GD, et al (1967). An Ecological analysis of Diagnosed Mental Illness in Baltimore, in R.R.Moore et al. eds., *Psychiatric Epidemiology and Mental Health Planning*, Washington D.C.: American Psychiatric Association.
- Lawton MP (1977). An ecological theory of aging applied to elderly housing, *Journal of Architectural Education* 31, No. 1, pp. 6-10.
- Paul W (1971). *The Pivot of the Four Quarters: A Preliminary Enquiry into the Origins and Character of the Ancient Chinese City*, Aldine Publishing Company.
- Robbinz S (2002). *Cognitive Acts and Problem Solving*, Journal of Cognitive, 12.191- 197Schmacher, A. (2006). *Cognition and Adjustment*. New York, Academic Press.
- Whyte WH (1980). *The Social life of Small Urban Spaces*, Washington D.C.: The Conservation.

Investigating the Relationship between Youth Emotional Intelligence and Their Tendency Towards Urban Symbols

Nasim Najafi Zarifi¹, Sanaz litkouhi²(Corresponding Author),

¹M.Sc. in Architecture, Faculty of art and Architecture, Payame Noor University, Tehran, Iran (Na_Zarif@rocketmail.com)

²Associate Professor, Faculty of art and Architecture, Payame Noor University, Tehran, Iran (Slitkouhi@pnu.ac.ir)

Received
11/03/2018

Revised
20/11/2018

Accepted
01/03/2019

Available Online
24/05/2019

"Urban elements" are parts of "urban furniture" with a variety of dimensions and features, and according to the definition, "abstract or integral 3D synthetic elements to buildings are in such a way that they can convey concepts from the environment to users of urban space." Symbols and statues commonly represent artistic reflections of memories, human beings, events, beliefs, etc. These urban elements have sometimes been referred to as a socio-cultural symbol. The origin of the urban symbols is yet unknown. The symbol as the main linguistic axis has been with humans from a long time ago and has always taken on the color or present of any occasion or situation.

Urban symbolism is a phenomenon within the city that is signified in a conventional experience. This meaning assignment or semantic load can take many different forms. That is, it can come out of a free contract and people's subconscious gradually brings something closer to one another in a biological experience, or it can fit into their minds, or this contract can be the result of power.

In the case of urban symbolism, the first point we come across is the dynamism or high flexibility of these symbols. Symbols change over time and are not understood in the same way. People's different perspectives also make this symbolism different. On the other hand, the environment contains a set of behaviors that are interconnected and have common seasons. These settings have two basic elements: (i) a behavioral indicator paradigm, and (ii) a physical setting. A physical location may be part of several behavioral settings if current behavioral paradigms occur in one behavioral setting at different times. A behavioral setting enables one to achieve satisfaction, which is different for various individuals.

A set of environmental capabilities in a particular situation creates a potential environment for human behavior in that location. However, not all of these capabilities are perceived by people. Processes of spatial perception, cognition, and behavior are influenced by individual and group competences as well as the structure of the environment. According to differences in individual competencies, some competencies are biological and some are sociocultural. These differences affect how the environment is perceived. The less qualified one is, the more pressure he will tolerate. The more qualified a person is, the more freedom he will experience and the social and physical environments limit his behavior less.

This study aims to find the relationship between emotional intelligence and urban symbols. The term *emotional intelligence* was first introduced as a form of social intelligence by Sullivan and Meyer (1990). However, the precise term of emotional intelligence was introduced by Daniel Goleman (1995) that ignited many arguments. Researchers identify and describe emotional intelligence by evaluating concepts such as social skills, interpersonal abilities, mental development, and awareness of one's own emotions and the ability to control emotions.

The research methodology is correlative and analytical through this study. Library resources, as well as field data, were used to collect data. The statistical population of this study consists of the young individuals in Tehran and the sampling method of

research is random sampling. The data were collected through two questionnaires. The standard questionnaire "Emotional Intelligence Bar-On" was used to measure emotional intelligence and the questionnaire was designed with the help of studies and expert comments to assess environmental preferences and other required aspects. Cronbach's alpha was used to assess the validity and reliability of the questionnaires, which was 91% for the emotional intelligence questionnaire and 87% for the environmental preference questionnaire. The collected data were then analyzed quantitatively using SPSS software.

The present study concluded that there is a direct and significant correlation between the components of emotional intelligence including emotional self-awareness, self-assertiveness, self-esteem, and independence, as well as the total amount of emotional intelligence of the respondents and their desire to have symbolic elements in architecture and urbanization. According to the psychological research on emotional intelligence and its enhancement and promotion strategies, it can be promised that the symbolic architecture provides a platform for enhancing the level of emotional intelligence of users of architectural and urban spaces, improving the level of social interactions in urban spaces, and enriching activities by increasing users' emotional self-awareness and challenging their aesthetic perceptions.

Key words:

Emotional intelligence, Symbol, Sign, Urban elements, Symbolic elements.